

ΑΝΒΑΤΟΚΥΡΙΑΚΟ 9-10 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2021

ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΑ ΝΕΑ 5

ΤΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΤΣΑΚΩΝΑ

Ελληνική ασφάλεια: προκλήσεις, διλήμματα και ευκαιρίες

Επιβαρυνόμενη από την κρίση της πανδημίας του COVID-19 η Ελλάδα καλείται στη χρονιά που έρχεται «να ξεπεράσει τον εαυτό της» καθώς πρέπει με περιορισμένα μέσα και δυνατότητες να αντιμετωπίσει τις απειλές, τις προκλήσεις και τους κινδύνους ασφάλειας που προέρχονται από ένα όλο και συνθετότερο και συνεχώς μεταβαλλόμενο – ακόμα και ρευστοποιούμενο – μεσογειακό περιβάλλον ασφάλειας.

Ήδη από τις αρχές του 2020 η Ελλάδα βρέθηκε αντιμέτωπη με την ανάγκη παράλληλης διαχείρισης δύο πρωτόγνωρων κρίσεων της πανδημίας που αφορούσε στη ζωή και την υγεία των πολιτών της και της «υβριδικού χαρακτήρα» πίεσης που αφορούσε την προστασία των συνόρων της (και «συνόρων της Ευρώπης») από τη – μεθοδικά οργανωμένη και χειραγωγούμενη – «παραδοσιακή» απειλή που συνιστά η γειτονική Τουρκία. Υπάρχει πράγματι σήμερα πληθώρα τρόπων σύνδεσης της αναθεωρητικής συμπεριφοράς της Τουρκίας με άλλες δυνητικές απειλές ή/και νέες «τρωτότητες» για την ασφάλεια της Ελλάδας, όπως το διεθνικό οργανωμένο έγκλημα, η διεθνής τρομοκρατία, η ανεξέλεγκτη, μαζική παράτυπη μετανάστευση, οι κυβερνο-απειλές ή/και τα περιβαλλοντικά προβλήματα ως συνέπεια της κλιματικής αλλαγής.

Στο τέλος του 2020 είναι σαφές ότι για το εξαιρετικά ασταθές περιβάλλον της Μεσογείου – και ειδικότερα για αυτό της Ανατολικής Μεσογείου – οι «πολυ-κρίσεις», δηλαδή η ταυτόχρονη ανάπτυξη παραδοσιακών και σύγχρονων απειλών και προκλήσεων, αποτελούν τη νέα κανονικότητα που με τη σειρά της επιβάλλει στην Ελλάδα την υποχρέωση να προχωρήσει το συντομότερο δυνατόν στην προώθηση των κατάλληλων θεσμικών μεταρρυθμίσεων που θα επιτρέψουν την μετεξέλιξη της σε ένα «σύγχρονο κράτος εθνικής ασφάλειας».

Βεβαίως η Τουρκία θα παραμείνει και στη νέα χρονιά η σημαντικότερη απειλή και η βασική αιτία πίσω από τις αποφάσεις που θα λάβει ή/και τις πρωτοβουλίες που θα δρομολογήσει η χώρα μας στο πεδίο της εξωτερικής και αμυντικής της πολιτικής. Κατά συνέπεια πολλά από όσα μπορούν «να πάνε στραβά» το 2021 – 200 χρόνια από την επανάσταση των Ελλήνων για απελευθέρωση από τον οθωμανικό ζυγό(!) – θα εξαρτηθούν από τις στρατηγικές επιλογές και την εξωτερική συμπεριφορά της Τουρκίας απέναντι στην Ελλάδα.

Υστερα από μια περίοδο σοβαρών τριγμών στις ελληνοτουρκικές σχέσεις – χωρίς περαιτέρω κλιμάκωση που θα μπορούσε να καταλήξει σε «θερμό επεισόδιο» – το περισσότερο που μπορούμε να αναμένουμε – αλλά και πιθανό να συμβεί – είναι η σταδιακή επιστροφή της ελληνοτουρκικής αντιπαράθεσης στην ιδιαίτερη κανονικότητα μιας «συγκρουσιακής ομαλότητας». Βασική βεβαίως προϋπόθεση για αυτή την εξέλιξη η υιοθέτηση μιας προσεκτικότερης στάσης – αν όχι αναδίπλωσης – του προέδρου Ερντογάν, η οποία δεν

πρέπει να αποκλείεται ειδικά όσο αυξάνεται η πίεση των διεθνών παραγόντων (είτε με τη μορφή απειλών για κυρώσεις από την ΕΕ, είτε με πραγματικές κυρώσεις από τις ΗΠΑ) και ενισχύεται η εξισορροπητική προσπάθεια της Ελλάδας έναντι της Τουρκίας τόσο στο εσωτερικό, μέσω της ενίσχυσης των αμυντικών μέσων και δυνατοτήτων της, όσο και στο εξωτερικό, μέσω της σύμπτυξης στρατηγικών συμμαχιών με κράτη κομβικής σημασίας για την ασφάλεια και σταθερότητα της Ανατολικής Μεσογείου (Ισραήλ, Αίγυπτος) καθώς και με συγκεκριμένα φιλοδυτικά αραβικά κράτη (Σαουδική Αραβία και Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα).

Το κυπριακό πρόβλημα θα συνεχίσει, όπως συμβαίνει για αρκετές δεκαετίες, να επηρεάζει τις ελληνοτουρκικές σχέσεις, ενώ σε αυτό οφείλεται και η πιο πρόσφατη «γεωγραφική διεύρυνση» της ελληνοτουρκικής αντιπαράθεσης πέραν του χώρου του Αιγαίου σε εκείνον της Ανατολικής Μεσογείου. Ειδικά μετά την εκλογή ως προέδρου της τουρκοκυπριακής κοινότητας του εκλεκτού του κ. Ερντογάν και θερμού υποστηρικτή της «λύσης των δύο κρατών», καθώς και των προκλητικών ενεργειών του τουρκικού στρατού στα Βαρδάρια, οι προοπτικές επίλυσης του κυπριακού προβλήματος, κυρίως στη βάση μιας «δικοινοτικής, διζωνικής ομοσπονδίας» απομακρύνονται. Παρά ταύτα – αν και όχι επίσημα διακηρυγμένη – η αποσύνδεση του κυπριακού προβλήματος από την ελληνοτουρκική αντιπαράθεση επιτρέπει στην ελληνική κυβέρνηση να προωθήσει την έναρξη των διερρευτικών επαφών με την Τουρκία για την οριοθέτηση των θαλασσίων ζωνών τους ανεξαρτήτως της επίλυσης του κυπριακού προβλήματος, αλλά υπό την προϋπόθεση της αποδοχής από την Τουρκία των κανόνων του διεθνούς δικαίου καθώς και την προηγούμενη αποχή της από μονομερείς και προκλητικές ενέργειες εναντίον της Ελλάδας και της Κύπρου.

Αν όμως η Ελλάδα επιθυμεί να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις ένταξης της Τουρκίας σε ένα όσο το δυνατόν δεσμευτικότερο πλαίσιο κανόνων, επιβάλλεται να επιδιώξει πολύ περισσότερα από την απλή επιστροφή των δύσκολων σχέσεων της με την Τουρκία σε μια κατάσταση «συγκρουσιακής ομαλότητας». Συνακόλουθα η ακόμα πρωτόγεια πρόταση του προέδρου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για τη διενέργεια πολυμερούς διάσκεψης για τη Μεσόγειο με αντικείμενο την οριοθέτηση των θαλασσίων ζωνών πρέπει – αντί να ξορκίζεται από τους «μονίμως ανησυχούντες» ως παγίδα – να αντιμετωπιστεί από την χώρα μας ως μια ευκαιρία που θα καταστήσει την Ελλάδα συν-διαμορφωτή της ατζέντας και των όρων της διάσκεψης και κυρίως της ελλείπουσας ευρωπαϊκής στρατηγικής απέναντι στην Τουρκία.

Ο Παναγιώτης Τσακώνας είναι καθηγητής Διεθνών ΔΣχέσεων και Σπουδών Ασφάλειας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και επικεφαλής του προγράμματος ασφάλειας στο **ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΑ ΝΕΑ**.